

gyárt foglalkoztat Koritschau-ban, Bistriczen és Nagy-Ugrócson, hol közel 2000 munkás, több mint 1200 butor darabot készít naponként.

E roppant s évenként kerekszámban 360,000 darabra tehető butornak $\frac{1}{3}$ da külföldre vándorol a szélrózsa minden irányára felé.

1854-ben sikerült a fának hajlítását, vastagabb fadaraboknál is sikeresen alkalmazni gőzölés által. Addig csakis fa sineket — lapos hosszú darabokat — voltak képesek meghajlítani, melyeket aztán egymáshoz enyveztek.

Belföldi fáink közül e gyártmányra leginkább a bükkfát használják.

A fának plasztikai tulajdonságot a lni, sósav általi impregnatio által sikerült. Ennek következtében a nedves fát tériméjének $\frac{1}{10}$ re lehet össze szorítani, mely állapotában, ha kiszáradt, megis marad; hogy azonban a fának e sajátságát az ipar terén eddig fölhasználták volna, még nem bizonyos; ellenben találtak fel egy térszertanemű plasztikus anyagot, mely olyszerű örlött fából áll, mint a minót papírgyárakban használnak rongy pótszerűl, s mely egy bizonyos kötanyaggal vegyítve, diszitmények előállítására alkalmas. Ez anyag 3—4 szer könnyebb a papírmachénál és 25% kal olcsóbb annál, alkalmas pedig szobamenyezetek, butorok, keretek sat diszítésére.

Néhány szó a sarjerdő üzemről.

Gazdasági szabályokul a sarjerdőknél következők állithatók fel:

1. A vágatás oly alant történjék mint csak lehetséges, mert a hajtások a vékonyabb, s el nem vénült kérgen sokkal erőteljesebben törnek elé, már pedig a földből kiálló felső gyökrészek kérge mindig vékonyabb szokott lenni annál mely a törzs alsó részét, vagyis a tuskót borítja.

E mellett meglévén még a föld közelében képződött hajtásoknak ama nevezetes előnyük is hogy önnálló gyökérzet képzése által a tuskók szaporítása, s a zárlat növeléséhez is hozzájárulnak; mi a magasan vezetett vágatás mellett el nem érhető, s melly egyáltalján csak kivételes esetekben lenne alkalmazandó, úgymint: omladványos meredek lejtőkön,

hol az alázuhanó föld általi eltemetés, továbbá tavaszi áradásoknak kitett helyeken hol a beiszapoltatás ellen lennének általa védelmezendők a tuskók; ajánlható még igen jó mélyrétegű s beárnyalt talajon, hol a feltörekvő bőséges életnedv nem képes elég gyorsan felszáradni, minek következtében a tuskó könnyen rothadásnak indul, vagyis mint műnyelven nevezni szokás elvérzik.

A régieknek ama főszabálya, a vágást mindég ifju fában tenni, vagyis a régi tuskón az újabb hajtások egyrészt fenhagyni: a sarjadzási képesség lassu de biztos kivesztét s a tuskók bélkorhadását idézi elő, e mellett akadályozván a sarjhajtásokat az önnálló gyökképzésben is.

Kényszer szabályként azonban elfogadható ott, hol a magas vágás már fennebb érintett okoknál fogva igényeltetik, vagy hol igen elvénhedt, s már számosabb fordán át mindig magasán hagyott tőkéken kell a vágatást ismételni; mert ilyeneket félteni lehet attól, hogy a megcsontkittatást (v. végleges levágatást) túl nem élnék.

2. A váglap sima legyen; mely célból a vágás éles eszközökkel tétessék nehogy a tuskó felszaggattatván, ennek folytán elszáradjon.

A kéregnek magának vékony pásztákban való felszaggatása vén, igen vastag kérgű tőkéken, előnyös hatásu szokott lenni a kisarjadzást illetőleg; mert az ily helyeken csakhamar képződő új vékony kéregforradáson nagyszámú, s erőteljes hajtások jelentkeznek.

3. A váglap délfelé hajló legyen hogy a rajt kiömlő életnedv könnyebben s gyorsabban felszáradván; ez a rügyekbe, s már előtört hajtásokba oszlani kénytelenítették, továbbá hogy az esőviznek is szabad lefolyása legyen róla, nehogy ez a mélyedésekben mindig összeszedődván a tuskó kirothadását okozza.

4. A vágás ideje leginkább a helyi s gazdasági viszonyok által módosittatik s egyáltalán nem oly fontosságú, mint itt ott vélik.

A kisarjadzást illetőleg a tavaszi vágatás tartatik ugyan előnyösebbnek, anélkül azonban hogy ez érdemben összehasonlító kísérletek tettettek volna; mert ha ezek folytán kideríthető lenne, hogy a télen vágott tuskók ép oly erőteljes hajtásokat képeznek, mint a tavaszon

vágottak, a téli vágás nevezetes előnyökkel birna a tavaszi felett; úgy mint:

Az ősszel vagy télen vágott fa a legtöbb czélokra alkalmasabb szokott lenni, a tavasszal vágottnál. —

A vágatásra több idő és munkaerő áll rendelkezésünkre, és a felmunkáltatás és kifuvározás is a hajtások fakadása előtt minden kártétel nélkül eszközölhető. —

A hajtások jóval korábban törvén elő, több időt nyernek kifejlődésükre, mely okból a korai fagyokkal könnyebben daczolhatnak.

A forda, és az attól feltételezett vágás felosztás a tiszta sarjerdő üzem főalapjai. —

Kevés kivétellel a vénfák és tőkék elvesztik a levágás után sarjadzási képességüket. —

A faemüek ha sarjhajtás által képződtek igyekeznek a nekik sajátos fa alakot felvenni, csak hogy hosszsnövésük nem fejlődik ki többé oly mérvben mint a magról kelt hasonnemüeké, s egyáltalán sokkal előbb hálnak is ki amazoknál; némely lágyfa s bokornemüeknél azonban ez ellentétek nem oly kirivók.

A sarjerdő legmagasabb évi átlagnövekvését a faalak kifejlődése előtti időközben éri el, mely időszak meghaladtával elhal a sarjadzási képesség; (Kivéve a tölgyet. Szerk.) ez képezi a forda legvégső határát.

50 éves fordák csak kivételesek a 40, 45 éves az átlag legmagasabb. Helyesen megalapított fordatartram s észszerüen vezetett vágás mellett a tőkék sarjadzási képessége majdnem végtelen tartóságu.

Valamint a szálerdőben a magoncok, úgy a sarjhajtások is csak a nap világosságának teljes behatása mellett fejlődnek legtökéletesebben, mert a sarjadzást megindító felszárítására a tőkék váglapjainak, a napsugárnak melege szükségeltetik; e körülmény valamint a használatok tartamosságának biztosítása, az erdőnek a forda éveivel megegyező, s az egész erdőtér nagyságához mért vágásokra való felosztását teszi szükségessé. —

A vágások bizonyos iránybani vezetésére csak ott kell tekintettel lennünk hol az ifju hajtások a fagyok, vagy a talaj a szárító szelek káros

behatásai ellen oltalmazandók; ily helyeken azok délnyugatról északelet felé lennének vezetendők, ha ugyan más különös körülmények ez iránytoli eltérést nem igényelnék.

A zárlat csak igen jó talajon, s nagyon előnyös helyi viszonyok mellett hasonló a szálerdőéhez; mert a hajtások szélességben való nagy kiterjedése, s aránylag igen gyors növésük következtében, a körülöttük felserdülő magoncok elfojtatnak. Egyes tuskók (kiveszte) kiszáradása kivált magas fordák mellett meg nem gátolható, mely körülmény a cultura általi utánpótlást nem csak kívánatossá, de szükségessé is teszi.

A sarjerdőben legalkalmasabb ertési módok a csonkültetés és dugványozás, felhasználandó azonban a korán magtermő sarjhajtások természetes vetényülése is az által hogy előtilosokban a talaj a mag befogadására alkalmassá tétetik; vagy a lehullott makk egyenest alákapáltatik. Kisebb tisztásokra nehogy a sarjhajtások által túlnövessenek, erősebb 1—1 ½ hüvelyknyi ütönczök alkalmazandók.

Fontosabb azonban mindezeknél a sarjerdő fentartására nézve a vágások gondos kezelése, ugyan is: déli meredek lejtőkön, hol a tavasszal vágatott tuskók túlságos kiszáradásától tartani lehet, azok váglapjai gyeppel betakarandók. Vén több fordát átélt tuskóknál az elvasztagodott kéreg helyenként vékony pásztákban felszaggatható; előnyös hatásu az ily még erőteljes tőkék földig való kivágatása, és a körületükbeni föld felkapálása is; mert ez által a földből kiálló gyökrészek sarjadásra ingereltetvén, önnálló gyökérzetet bocsájto új hajtások képződése eszközöltetik.

Köztes használatokat a sarjerdő csak kivételkép szokott nyújtani, mert zárlata korántsem olyan mint a szálerdőé, úgy hogy a legtöbb esetben sokkal kívánatosabb azt sűrűsbiteni, mintsem vigályítások által ritkítani; csupaszályos fák jelentkezése, melyekből a vigályítás szükségére lehetne következtetni, csupán a magas forda tanujelei.

A sarjerdő fényoldalai közé sorolható:

1. Hogy az erdő fentartását különös körülmények közt még lehetségessé teszi u. m. meredek sziklás és görgeteges lejtőkön; úgyszinte se-

kély rétegű, de eléggé erőteljes talajon, ez az egyedüli mód, az erdő és talaja termőképességének fentartására.

2. Kedvező helyi viszonyok mellett, nagy fogyasztási helyek közelében, gyakran a legnagyobb erdei jövedelmet szolgáltatja, midőn az évi fatermés legnagyobb része, mű és szerszámfaként értékesíthető; vagy hol a cserkéreg nyelés képezi a főhasználatot; a cseranyagnak mostani viszonyaink közötti nagy ára, olcsó kiállítása s könnyű elszállíthatása, főtenyezői e nagy jövedelemnek.

3. Hogy a használat tartamosságát kis területen sem zárja ki.

4. Hogy az erdőt fenyegető veszélyek, s azt látogatni szokott csapásoknak legkevésbé van kitéve; csupán a lapályos helyek, s hegyoldalak szűk mélyedéseiben jelentkezni szokott fagyok ártalmasak reá nézve.

5. Hogy hasonló körülményeket véve fel a legjobb takarmányfűveket termeli s a surjánok (első éveikbeni) gyors növése következtében a legelő marha előtt a legnagyobb téreket nyitja meg.

Továbbá mindamellett hogy a szálerdő a legnagyobb, s egyúttal legértékesebb évi fatermést szolgáltatja; — pénzbeli jövedelme a sarjerdőnek, ha minden egyes fordából befolyt pénzösszeg, a vele egyidőben létesített szálerdő vágatási korába léptéig, kamatos kamat mellett tőkésítettnek, — mindenersetre nagyobbra nőné ki magát a szálerdőből nyert jövedelemnél.

Árnyoldalai:

1. Hogy a talajt vagy épen nem, vagy csak nagyon kis mértékben javítja, mert gyér zárlata alatt az anélkül is csekély lombhulladék gyorsan elenyézik; mely kártékony hatás a minden fordával beálló árnyéktoli felszabadulás által, nagy mérvben fokoztatik.

Legalkalmasabb ez üzemmód ennél fogva termékeny, de sekély rétegű talajon, hol a magasabb fordabeli fák mélyen alá törekvő gyökei már tápot nem lelnének; míg a sarjerdő jobban a felületen elterülő gyökérzete abban hiányt nem szenved. —

2. Hogy csupán csekélyebb értékű és változatosságu termények kiállítása mellett; az erdőből kielégítendő oly sokféle szükséglet nem fedezhető. —

Krascenits Imre.